

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสอนภาษาใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบไปด้วยการใช้ภาษา หลักภาษา
วรรณคดีและการสอดแทรกวัฒนธรรมของภาษานั้น¹ ฉะนั้นการใช้ภาษาจึงนับ เป็นส่วนสำคัญ
ส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาไทย ประทีป วาทิกทินกร ได้ให้ความหมายของการ
ใช้ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาคือการสื่อสารทำความเข้าใจกันโดยใช้ภาษาเป็นสื่อ มีทั้ง
ผู้ส่งและผู้รับสาร ผู้ส่งจะส่งสารด้วยการพูด และการเขียน ส่วนผู้รับก็จะรับด้วยการฟัง
และการอ่าน ดังนั้นการใช้ภาษาจึงยอมหมายถึงการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน²

หน้าที่ประการสำคัญของผู้สอนภาษาจึงอยู่ที่จะทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้เรียน
เป็นผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน³ ทางที่จะช่วย
ไต่ครูผู้สอนภาษาบรรลุจุดประสงค์นี้ ปรีชา ช่างขวัญยืน ไต่กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะใช้ภาษาได้

¹สุจวิศ เพ็ชรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์, วิธีสอนภาษาไทยระดับ
มัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 71.

²ประทีป วาทิกทินกร, การใช้ภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2523), หน้า 1.

³ปรีชา หิชนพงศ์, ลักษณะภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร: โอเคียนส์โตร์,
2523), หน้า 5.

ก็ควรจะเข้าใจหลักภาษาเป็นอย่างดี¹

จากคำกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นว่า การใช้ภาษาและหลักภาษามีความเกี่ยวเนื่องกัน โดดเด่นที่ว่า หลักภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การใช้ภาษาดีขึ้น สำหรับแนวคิดนี้ โสณีนักสอนภาษาหลายท่านกล่าวสนับสนุนไว้ดังนี้

ปรีชา ทิชนพงศ์ ไค่กล่าวไว้ว่า

นอกจากจะสอนทักษะการใช้ภาษาโดยใหญ่ วิชาไวยากรณ์ไวยากรณ์ทางภาษาต่าง ๆ จนครบอย่างพอเพียงแล้ว ผู้สอนจะต้องสอนเกี่ยวกับหลักการหรือกฎเกณฑ์ของภาษา โครงสร้างของภาษา ทั้งโครงสร้างทางเสียงและโครงสร้างทางไวยากรณ์ ทั้งนี้ เพื่อผู้เรียนจะเข้าใจลักษณะของภาษาอย่างถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคการใช้ภาษาทำให้การใช้ภาษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ²

ประทีป วาทิกทินกร กล่าวไว้ว่า "การที่จะใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประการแรกจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องส่วนประกอบหรือระบบของภาษาเสียก่อน ประการต่อมาจะต้องรู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสม"³

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ไค่กล่าวถึงความสำคัญของหลักภาษาไว้ว่า "การมีหลักภาษาไทยเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็เท่ากับขาด "บรรทัดฐาน" ของภาษาจะเป็นเหตุให้มีการใช้ภาษาอย่างบกพร่อง ผิดพลาด และไขว่เขว นานไปก็จะทำให้ภาษาเสื่อมสลายไปได้"⁴

¹ปรีชา ช่างขวัญยืน, พื้นฐานของการใช้ภาษา (กรุงเทพมหานคร: ไทวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 5.

²ปรีชา ทิชนพงศ์, ลักษณะภาษาไทย, หน้า 172.

³ประทีป วาทิกทินกร, การใช้ภาษา, หน้า 1.

⁴ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, "การสอนหลักภาษาไทย," คู่มือครูวิชาภาษาไทย (พระนคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 5.

จะเห็นได้ว่า ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น นักการศึกษาแขนงวิชาภาษาไทยและครูผู้สอนวิชานี้ต่างก็มีความเชื่อว่า การสอนหลักภาษาไทยนั้นช่วยให้ทักษะการใช้ภาษาของนักเรียนดีขึ้น ดังปรากฏในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ได้กำหนดไว้ว่า "ไวยากรณ์ในชั้นนี้ไม่นับเป็นวิชาหนึ่งทางหากจากทักษะทั้งสี่ นับเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะโดยใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน เท่า ๆ กัน จะแยกจากกันไม่ได้ ไวยากรณ์ในชั้นนี้เป็นไวยากรณ์สำหรับการใช้ภาษา"¹

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในหลักสูตรใหม่นี้ยังคงเห็นความสำคัญของวิชานี้ โดยกำหนดจุดประสงค์ในการสอนวิชาหลักภาษาไทยไว้ว่า "หลักภาษา การสังเกตลักษณะต่าง ๆ ของภาษาไทย การเข้าใจกฎบางประการ เพื่อให้เกิดผลในการสื่อสาร ความเข้าใจกฎเกณฑ์และศัพท์บัญญัติเท่าที่จำเป็น ทองทราบ และการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับหลักภาษา"²

สรุปได้ว่า ในหลักสูตรภาษาไทยได้เน้นจุดมุ่งหมายวิชาหลักภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อที่จะนำความรู้ไปใช้ในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน แต่ในความเป็นจริงแล้วเกิดปัญหาในการสอนหลักภาษา ทำให้การสอนไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งปัญหาใหญ่เกิดจากทั้งครูและนักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อหลักภาษาไทย ไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ ประสิทธิภาพย่ำแย่ ไวยากรณ์เห็นปัญหาการสอนหลักภาษาไทยว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาเรื้อรัง นักเรียนไม่ชอบเพราะเนื้อหาเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์และท่องจำรายละเอียดต่าง ๆ จนน่าเบื่อหน่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ทราบว่าจะนำ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2508), หน้า 10.

²กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2520 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2521), หน้า 12.

เนื้อหาหลักภาษานี้ไปใช้แสดงออกได้อย่างไร ส่วนครูผู้สอนก็มุ่งสอนแต่เนื้อหาวิชา¹

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์ ได้สรุปผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนหลักภาษา ปรากฏว่าทั้งครูและนักเรียนต่างก็ไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของวิชานี้ โดยครูมีความคิดเห็นว่าวิชานี้สอนยาก จึงไม่ชอบสอน นักเรียนเองก็ไม่ชอบเรียน เพราะเนื้อหายาก ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ²

สาเหตุที่เป็นอย่างนี้เป็นเพราะทั้งครูและนักเรียนไม่ทราบว่า จุดหมายปลายทางของการเรียน 'แท้จริงแล้วจุดหมายปลายทางที่ถูกต้องอยู่ที่สามารถนำเอาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของวิชาหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ในการแสดงออกให้ไคมากที่สุด เนื้อหาหลักภาษาจึงเป็นแค่เพียงพาหนะที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้คล่องแคล่ว และสละสลวยขึ้น ดังนั้นการสอนหลักภาษาจำเป็นต้องจัดบทเรียนให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษา³

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักภาษาไทย ได้มีผู้วิจัยไว้หลายเรื่องต่างก็แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชานี้ เช่น การวิจัยของ จิตต์นิภา ภัคคีชุมพล พบว่านักเรียนชอบเรียนหลักภาษาไทยน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 5.07 เท่านั้น⁴

¹ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, "ปฏิรูปการสอนหลักภาษาไทย," วิทยาสาร, 27(มกราคม 2519) : 72

²สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา, หน้า 145.

³ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, "ปฏิรูปการสอนภาษาไทย," : 72

⁴จิตต์นิภา ภัคคีชุมพล, "กิจกรรมการเรียนรู้และการสอนภาษาไทย ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

นอกจากนี้ มีงานวิจัยของ พรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง¹ ได้ศึกษาปัญหาการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาหลักภาษาไทย เพราะเห็นว่าเป็นวิชาที่เข้าใจยากและน่าเบื่อหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี เกษรอังกูร ซึ่งพบว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาหลักภาษาไทย²

สรุปแล้วทั้งครูและนักเรียนต่างก็มองไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชานี้ มองไม่เห็นวาทะหลักภาษาจะเป็นความรู้พื้นฐานอันสำคัญที่จะช่วยให้การใช้ภาษาคิดและถูกต้องขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีคำถามว่า ในความเป็นจริงแล้ว ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักภาษานั้น จะมีความสัมพันธ์ต่อทักษะในการใช้ภาษาคานต่าง ๆ ของนักเรียนจริงหรือไม่ ความสำคัญ ในการพัฒนาทักษะทั้งสี่นั้นอยู่ที่การเรียนรู้โครงสร้างหลักภาษาไทย หรืออยู่ที่การฝึกฝนการใช้ภาษาของนักเรียนโดยตรง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องนี้ วรรณภา บัวเกิด ได้ศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความและทักษะการเขียน เรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม" ได้ผลว่ามีความสัมพันธ์กัน³ แต่การวิจัย

¹พรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง, "ปัญหาการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2515)

²นลินี เกษรอังกูร, "การศึกษาเรื่องการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2512" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512)

³วรรณภา บัวเกิด, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียน เรียงความและทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521)

เรื่องนี้มีจุดหมายที่จะพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความเพียงด้านเดียว ส่วนการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างหลักภาษาไทยกับทักษะในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สี่ทักษะพร้อม ๆ กันยังไม่มีผู้วิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงว่า ความรู้ทางโครงสร้างหลักภาษาไทยนั้นมีความสัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาทั้งสี่ทักษะหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอนหลักภาษาไทย และการใช้ภาษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจโครงสร้างหลักภาษาไทยกับทักษะในการใช้ภาษา อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สุ่มตัวอย่างมาจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนสุดท้ายของชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม โรงเรียนรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 120 คน
2. โรงเรียนรัฐบาลที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลชาย 2 โรงเรียน โรงเรียนรัฐบาลหญิง 2 โรงเรียน โรงเรียนสหศึกษา 2 โรงเรียน
3. การวิจัยครั้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับอายุ เพศ ระดับสติปัญญา ทักษะคิดวิเคราะห์ ภาษาไทย ทลอดจนอาชีพของบิดา มารดา และสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
4. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ เป็นคะแนนจากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นคือ

4.1 ความเข้าใจโครงสร้างหลักภาษาไทยของนักเรียนที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างประชากร

4.2 ทักษะการใช้ภาษาทั้งสี่ทักษะ ได้แก่ การฟัง การอ่าน การพูด
การเขียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

ขอกกลง เบื้องต้น

1. แบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทุกฉบับสามารถวัดความเข้าใจโครงสร้างหลักภาษาไทย และทักษะในการใช้ภาษาไทยทั้งสี่ทักษะอันได้แก่ การฟัง การพูด ความเข้าใจในการอ่าน และการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามได้จริง

2. ผู้วิจัยถือว่าแบบทดสอบทั้งหมดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา

3. เกณฑ์การวัดทักษะการพูด และการเขียน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นซึ่งตรวจสอบ และแนะนำโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย ผู้วิจัยถือว่าเกณฑ์นั้นเชื่อถือได้และเป็นเกณฑ์ประเมินทักษะทั้งสองได้จริง

4. การทดสอบและการคุมสอบ เชื่อถือได้ เพราะผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

ความจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มิได้เลือกมาแบบสุ่มแต่ได้มาจากโรงเรียนที่ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ เห็นคุณค่าของงานวิจัยนี้และให้ความร่วมมือ (Volunteer samples) ดังนั้นในการสรุปอ้างอิง ผู้วิจัยอื่นจำเป็นจะต้องตรวจสอบความคล้ายคลึงของตัวอย่างประชากรที่จะศึกษากับตัวอย่างประชากรที่ใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ก่อน รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของตัวอย่างประชากรได้แสดงไว้ในบทที่ 3 และบทที่ 4

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความเข้าใจโครงสร้างหลักภาษาไทย หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจหลักภาษาไทยในเรื่อง คำ กลุ่มคำ และประโยค อันได้แก่ ชนิด หน้าที่ รูปลักษณะ ความหมายของคำ ชนิดและหน้าที่ของกลุ่มคำ ชนิดและประเภทของประโยค การเรียงลำดับความในประโยค

ทักษะในการใช้ภาษา หมายถึง ทักษะการใช้ภาษาสี่ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีคำจำกัดความเฉพาะแต่ละทักษะดังนี้

การฟัง หมายถึง ความสามารถในการฟัง เรื่องต่าง ๆ แล้วจับใจความสำคัญ ที่ความและสรุปความเรื่องที่ฟังได้

การพูด หมายถึง การพูดเล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ตนเองสนใจ สามารถเล่าถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟัง โดยมีการทักทายผู้ฟัง เนื้อเรื่อง และการสรุปเรื่อง โดยใช้เวลาประมาณคนละ 5-10 นาที การวัดทักษะนี้ใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

การอ่าน หมายถึง ความเข้าใจในการอ่าน โดยสามารถจับใจความสำคัญ ที่ความและสรุปความเรื่องที่อ่านได้

การเขียน หมายถึง การเขียนเรียงความหรือแต่งความ ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือข้อความที่นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนออกมาเป็นภาษา เขียนที่ถูกต้องและมีรูปแบบที่ถูกต้องด้วย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม โรงเรียนรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ปีการศึกษา 2524 ของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจโครงสร้างหลักภาษาไทย กับทักษะในการใช้ภาษาของนักเรียน ซึ่งจะช่วยปรับปรุงการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ คืบยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ ในการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร ภาษาไทยมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย